

PUBERTY (Girl)

Investigator: Litiana. K

Interviewee: Ro Asela Vuidreketi .....61yrs, Burebasaga, Rewa

ULUTAGA: NA NONA SE QAI TAUVI VULA VAKADUA EDUA NA MRAMA.

- Kevaka sa yacovi koya edua na gone yalewa koya na nona mate ni vula, na yacana na Vakatale Tubu. Eke sa na qai vakarautaka ko tinani gone edua na nona i davodavo na gone yalewa. Sa na qai biri tale tu ga edua na gatu levu me nona i latilati. Ia sa qai dau tiko na masi vulavula me nona i tataqomaki tiko, qai mai davo tu yani vakadua e loma ni vale. Ni sa na davo tu na gone oqo era sa na qai lako tiko mai ko ira na nona i caba me ra mai davo vata kei koya ena vale ka tiko kina. Era na tiko vata tiko meyacova sara na bogi va. Ni sa yacova yani na bogi va, sa qai caka edua na kena magiti. Oqori me ra kana vata kina ko gone yalewa kei ira na tiko ena kena soqovi na nona Vakatale tubu na gone yalewa koya.
- Rawa ni ko talanoataka mada baleta na nona i davodavo ?
- Na tinani gone oqo sa na vakarautaka sara nai davodavo, mevaka edua nai coco levu e ra, sa qai dua yani na ibe vakabati vata kei na delana sa biu koto e cake edua na kumi me vakarauta ga na raba ni nona i davodavo.

- Ni rawa ni vakamacalataka na kakana cava edau vakarautaki ?
- Sa na moku na vuaka vata na kena i coi, era lai qoli mai ko ira na tagane, moku na toa sa qai mai vakayacori yani na kana vata baleta tiko na nona Vakatale Tubu na gone yalewa. Ia ko ira na gone yalewa oqo ka ra mai moce vata tiko na gone yalewa koya, oqori ko ira sara ga nai taba nei gone yalewa e rauta beka tini.
- Rawa ni ko ni vakamacalataka mada nai Vakamamaca ?
- Eratou sa na qai vakamamacataki koya mai na nona Nei, sa qai lako mai kina vanua ka ra tiko kina na nona Nana. Sa na qai mai luvaluva eke eratou sa na qai vakaisulutaki koya tale na gone yalewa oqo sa qai vakayacori yani na kana. Mevaka na nona i sulu sa na yara tu mai edua na tikini kumi sa ratou qai gole tikomai. Ni ratou sa yaco yani kevaka e gone marama sa na tiko na mata ni vanua. Sa na qai ma i vakacabora na mata ni vanua ki vua na nona Ratu, ni sa ciqoma na nona Ratu sa na qai vakayacori na kana.
- Na cava edau vakayagataki ena Vakamalua ?
- Koya me vakamaluataki na magiti e tautauvata na vaka -
vinavinaka, ka ra tukuna yani A.....magiti saka levu a....mudo sa na qai caka na cobo. Ni sa lai caka yani na kana ena dabe yani e cake na gone yalewa ka rau yadua na yasana ko i rau na goneyalewa, oti era sa qai vei-maliwai yani ko ira na gone yalewa kei naveitabana ka yaco tiko mai kina soqo.

- Mevaka ni ra sa dau kana, edau kau mai e liu na wai buta ni ika talo mai na kena bilo qai biu mai na kena drata-drata. Na ka sara ga oqo era dau kania eliu ko irau nai tubutubu ni goen vakina ko gon yalewa kei ira na nona i caba. Ko iratou sara ga na vakarautak ana kakana ko iratou na tabana mai vei nona Nau. Ia na ika oqo edau saqa taucoko sara ga baleta gona ni gone yalewa. Na ika oqo e sega ni dau musu e saqa tolotolo sara ga. Ni sa biu yani na ika kina na kena dari sa qai biu tale ga yani edua tikini Bitu mevaka tu nai sele. Ia keimami e Rewa keimami dau vakayagataka na qani Kai.

- Edau musu mai vakacava na bitu ?

- Edau musu ga vakalekaleka me rauta ga me musu kina na

Ba se Via. Na qani kai sa digitaki sara mai na qani gagata. Erau dau yadua na ika na gone yalewa kei na nona Ratu, sa qai tuvani mai koya ka tu ena ibe ni kana. Sa qai cebecebe mai na vuaka me veicirimaki tu.

Sa qai yaliveti na Vauvau se rourou, oqo me buebue gawai biu na rourou. Vaka talega kina na Vauvau sai koya na bele.

Ni sa tu koya sa qai tu na vakaloma vinaka mevaka na qalu kei na vudi vakasoso.

- Rawa ni kemuni vakamacalataka mada na Vakasoso ?

- Sa lai ta mai edua na ua vudi levu me sa matua vinaka tu.

Sa qai beti mai nadrauni lauci sa qai sosomaki kina loma ni vusi. Sa qai mai olo ena dua na draudrau lelevu, na drauni via oti sa qai oko na vudi. Ni sa bogi va

- sa na qai lai cake mai na vudi, sa qai vakasoso na kora ni niu kina loma ni vudi. Sa qai lai kau mai nai lolou sa qai vesu na vudi me sa qai saqa yani.

- Edua beka na kakana e tabu kina gone yalewa ogo ?

- Segai e kania taucoko ga na vei mataqali kakana.

- Edau curu mai ki tuba ena gauna ni nona kana se dau kau ga yani ki loma na kena ?

- Ena gauna ni nona kana, Davo vakatobui cu qai ceraki ga mai uluna enanona i latilati sa qai tosoi cake yani vua na ibe ni kana era sa qai tosocake talega yani ko ira na nona i caba me ra qai kana vata. Na uluna ga edau laurai mai kina nai latilati. Ia koi rau na nona i tubutubu ena rawa ni rau mai kana vata vaka talega kina ko iratou na tacina.

Mevaka ni sa davo tiko ena rawa ga ni cekai ga mai na uluna meda veitalanoa kei koya. Vaka talega kina vei ira na dau veisiko yani, edau sega sara ni lako mai ki tuba ko koya. Mevaka ni dau via lako yani ki suasua se ki vale ni lailai, edau goel ga yani ena katuba lailai ka toka ga e yasana ka katuba ga ni nona Ratu. Ogo me curu ga yani ka curu lesu tale mai kina.

Kevaka e via lako yani ena bogi na nona Nei merau na gole vata yani .

- Ocei beka na nona i tavi na mai vakamacalataka vua na ka sa yaco vua ?

- Koya sara na marama na tinana dau vakamacalataka tiko vua na ka koya baleta gona na Vakatale Tubu .

- Vakacava na nona Bubu edua tale ga nona i tavi ?
- Ni sa na lai ogaoga tiko ko tinana ena vakasaqa, sa na qai rau lai tiko vata kei tubuna e loma. Oti na tubuna sa na qai tukuna toka vua kevaka ga sa luvu na nomu i tataqomaki veisautaka. Ia na ka koya e sa na biu sara toka ena dua na vanua dredre sara me dua e raica. Baleta ni ka taucoko oqo sa na qai lai bulu yani ena siga kei na bogi va. Mevaka eso na vanua edau lumuti koiri na gone yalewa ka Vakatale tubu tiko. Edau lumuti koya sara ena waiwai na tubuna. E qai dau lai sili sara ena bogi va. Na nona Nana sa na vakamacalataka tiko vua baleta na tikina oqo, ia sa na qai tomana tiko na marama na tubuna.
- Opei beka ena vakamacalataka tiko vua na gone yalewa baleta na tagane ena taba ni bula ka sa sokaya ko koya ?
- Eke sa na vakasala sara tiko vuana marama na tinana se koi rau na nona i tubutubu, qai dau vakuria toka yani natubuna.
- Nai vakatakilakila cava edau laurai veikeda na marama ni sa yacovi keda na Vakatale tubu ?
- Eke kevaka edua na gone yalewa sa yacovi koya na ka koya, sa rairai vinaka mai na kena tuvaki ni yagona e vaka me maucokana vinaka mai . Baleta oqori ni sa yaco mai na gauna ni gone yalewa.
- Ia ena bogi talega oqo nai ka va ni bogi ni siga mai sa na qai kau mai na gone yalewa koya ka mai vakadaberi

- koya na ena vanua ka sa vakrautaki vua. Eke sara ga sa qai koti kina uluna, ia ena dua sara na tikina lailai ena yasana i matau me qai tobe tiko. Na tobe oqo ena sega tale ni koti, sa kena vakaraitaki sara tu ga koya ni sa gone yalewa na gone oqo ka gone yalewa vinaka. Oqo ena biu sara tiko ga ena gauna sa lai vakamau kina na goneyalewa oqo. Iani sa lai vakamau na gone yalewa oqo ka rau sa lai veiyacovi kei koya na tagane ena mataka ni siga kadua erau sa na qai koti kina uluna se na nona tobe. Ia ko koya ka dau koti vi koya ena gauna ni nona Vakatale tubu, sai koya sara ga na nona Nei se ganei nona Ratu.

Koya ka sa kauti laivi ga koya sa na qai kama, baleta na kena maroroi tikonadrauni uluna baleta gona ni ririko taki ko ira na dau vakadrauni kau.

- Edau rauta beka me yabaki vica edua na gone yalewa qai rawa ni yacovi koya na Vakatale Tubu ?

- Ni sa tubu cake tiko mai edua na gone yalewa ni sa dau yacova na yabaki tinikalima sa na rawa me yacovi koya na Vakatale Tubu.